UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De Divina Gratia Pars ...

Continens Libros III. IV. Et V. De Avxiliis Gratiæ In Generali, De Avxilio Svfficiente, Et De Avxilio efficaci Gratiæ Dei

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1652

Cap. I. Qvid sit, & quotuplex internum gratiæ auxilium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-94118

Visual Library

CAPVT I.

Quid ſit, & quotuplex internum Gratiæ auxilium.

QVamuis interna gratiæ auxilia non poſſunt exactè cognoſci, niſi ad ſingulas earum ſpecies in particulari deſcendendo, nihilominus neceſſarium duximus, nonnulla, quæ illis ferè omnibus communia ſunt, præmittere, vt ita deinceps, quæ ſingulorum ſunt propria, faciliùs explicemus.

Aſſertio prima quid nomine Auxilij gratiæ ſignificetur.

Primò ergo ſupponimus, nomine auxilij gratiæ ſignificari aliquod donum ſupernaturale gratis homini collatum, quo aliquo modo ad bene operandum iuuatur. Res autem ipſa ex dictis in duobus libris præcedentibus petenda eſt, nam ibi oſtenſum eſt contra Pelagium, non poſſe homieem ſanctè viuere ſine dono gratiæ Dei, hoc enim donum prout iuuat hominem ad rectè operandum, auxilium vocatur, & quatenus non eſt debitũ naturæ, ſed ſupra ordinem eius, ſupernaturale dicitur. An verò ſupernaturale quoad ſubſtantiam, vel quoad modum tantum, infrà videbimus, & eadem ratione dicitur gratis homini collatum, quia cùm ſupra naturæ ordinem, non eſt naturæ debitum. Neque etiam poteſt eſſe ex merito ipſius naturæ, vt contra Semipelagianos definitum eſt, vt ſuprà vidimus & libro ſequenti dicetur ex profeſſo. Ideo ergo hoc auxilium vocatur gratiæ, quia gratuitò datus. Dixi autem non eſſe debitum ex merito ipſius naturæ, quia ex merito prioris gratiæ, ſeu auxilij debitum eſſe poteſt ſubſequens auxilium, & nihilominus illud erit auxilium gratiæ, quia erit gratia pro gratia. Quia verò neceſſariò ſiſtendum eſt in aliquo primo auxilio, illud omnimodo oportet eſſet liberalis gratia, ac ſubinde tota collectio auxiliorum, quæ cuilibet homini conferuntur, eſt gratia, id eſt, in aliquo primo auxilio omnino gratuito fundata.

Omne auxilium gratiæ eſt aliquomodo ſupernaturale.

Tota collectio auxiliorum quæ cuilibet homini conferuntur, eſt gratia ratione alicuius primi omnino gratuiti auxilij.

2.

Aſſertio 2. Auxilium internum gratiæ propriè dictum eſt aliquid creatum.

Secundò dicendum eſt, auxilium internum gratiæ, ſaltem propriè ſumptum, ac rigoroſè eſſe aliquid creatum, non quòd per propriam creationem fiat, id enim neceſſarium non eſt, vt poſtea de gratia habituali dicemus, ſed quòd aliquid ſit extra Deum vt ab eo factum, ac participatum: Et ſic eſt certiſsima aſſertio indefinitè & abſolutè ſumpta; quia Scriptura loquitur de donis gratiæ, vt ſignificet eſſe effectus gratuitos diuinæ potentiæ, quod maximè de illis, quæ ad nos iuuandum, vt ſanctè viuamus, vel operemur, intelligit, vt conſtat ex illo Epheſ. 4. *Vnicuique data eſt gratia ſecundùm menſuram donationis Chriſti; propter quod dicitur: Aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatem, & dedit dona hominibus*, & Rom. 12. *habentes donationes ſecundùm gratiam, quæ data eſt nobis.* quibus locis licèt videatur loqui de miniſteriis, vel gratiis gratis datis, ſine dubio inuoluit auxilia gratiæ, gratum facientis. Et plura alia, quæ in Prolegemeno primo allegauimus, probando, dici in nobis gratiam creatam, & ex ſequenti aſſertione euidenter etiam monſtrabitur; oſtendemus enim auxilium gratiæ eſſe aliquid nobis inhærens, quod eſſe non poteſt niſi ſit aliquid creatum. Denique ſuprà oſtenſum eſt, dari in nobis quoſdam actus ſupernaturales, qui neceſſariò debent eſſe creati, cùm ſint actus vitales: ſed in his actibus neceſſariò includitur auxilium aliquod intrinſecum ſaltem quoad eſſentialem dependentiam, quam à Deo habent. Deinde infrà oſtendemus, multa ex auxiliis neceſſariis ad bene operandum eſſe actus vitales noſtros. Ergo neceſſo eſt eſſe aliquid creatum.

Probatur ex Script. Epheſ. 4. 7.

Rom. 12. 6.

1. Quia hęc auxilia ſunt effectus ſupernaturales.

2. Quia actus vitalis.

3.

Intelligenda aſſertio indefinitè. Dubium an aliquod auxilium ſit etiam increatum, puta ipſemet Spiritus ſanctus.

Dixi autem aſſertionem eſſe certam indefinitè & abſolutè ſumptam, quia quod aliqua & plura auxilia gratiæ ſunt dona creata, ſine dubio eſt de fide, vt in ſequenti aſſertione probabitur. An verò aliquod auxilium ſit etiam increatum, ſub controuerſiam theologicam cadit. nam Spiritus ſanctus ipſe prout immediate nos adiuuat ad aliquos actus, poteſt etiam denominari auxilium gratuitum, & increatum. Sicut ſacra Scriptura vocauit mulierem adiutorium hominis, ſimile viro. Gen. 2. melius verò & propriùs vocatur Spiritus ſanctus adiutor noſter, quam ipſum adiutorium, nam ab adiutorio, quod nobis præbet, extrinſecè denominatur adiutor, ſicuti à creatione creator; ergo ipſum adiutorium in rigore ſumptum aliquid creatum eſt ab ipſo Deo promanans, & ideo in Scriptura ſolent illa duo diſtingui. *Adiutorium noſtrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram*, Pſal. 113. &, *Deus in adiutorium meum intende*, &, *Inuocaui Dominum vt non derelinquat me in adiutorio*, Eccleſ. 51. Diſtinguitur ergo adiutorium ab ipſo Deo tanquam aliquid dandum ab ipſo Deo. Eodem modo loquitur Scriptura ſacra, vt Pſal. 19. *Mittat tibi auxilium de ſancto*; & Pſal. 102. *Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi Auxilium meum a Domino.* Propter hæc igitur dixi in aſſertione, auxilium internum propriè ſumptum ſemper eſſe aliquid creatum, quia ſi nomen *auxilij* extendatur ad omne ſupernaturale principium nos adiuuans ad ſanctam operationem, poteſt in latitudine auxiliorum dari aliquod increatum; ſed de illo dicimus impropriè vocari auxilium, cùm ſit ipſe principalis adiutor, ideóque de internis auxiliis propriè ita vocatis ſine limitatione dicimus, eſſe aliquid creatum. in quo vt video nulla eſt diſſenſio inter Catholicos. De illo verò puncto, an interdũ principiũ nos proximè adiuuans ad actus ſupernaturales, ſit increatum, ſolet eſſe aliqua controuerſia, quam infrà in hoc libro, & ſequentibus tractabimus.

Reſolutio. Rectiùs dicitur *Adiutor* quàm adiutorium & Auxiliator quàm auxilium. Probatur ex Scriptura.

Pſal 123. 8. *Pſal* 69. 1. *Ec* 51. 14.

Pſal. 19. 3. *Pſal*. 120 1.

Auxilium nõ extenditur ad principium adiuuans niſi impropriè.

4.

Aſſertio 3. Internum gratię auxilium eſt accidens potentiæ rationali inhærens.

Tertiò dicendum auxilium internum gratię eſſe creatum accidens potentiis animæ, præſertim voluntati, & intellectui inhærens. Hæc concluſio intelligitur, ſicuti præcedens, de propriis auxiliis gratiæ modo ibi explicato, & ſic eſt certa, & extra omnem controuerſiam. Et in primis probari poteſt ex his, quæ diximus de actibus gratiæ. Nam illi ſine dubio ſunt dona Dei nobis inhærentia. Ergo neceſſe eſt auxilia illis intrinſeca nobis inhærere. Item Scriptura explicat ſæpe, hæc auxilia per verba ſignificantia actus vitales, vt ſunt vocare, audire, & ſimilia. At verò hi actus neceſſariò ſunt nobis inhærentes, vt per ſe conſtat; ergo. Aſſumptum patet ex illo Io. 6. *Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me.* Audire enim, & diſcere actus vitæ ſunt, & mentis. Item dicitur ibidem, *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum*; nam tractio per actus vitæ, & effectus ſit, vt Auguſtinus exponit, & communiter Patres infrà citandi. Item vocatio ſancta, de qua Paulus loquitur 2. Timoth. 1. quam etiam cæleſtem appellat Hebr. 3. Philipp. 3. 14. ſupernam & Petr. 2. 1. 1. certam, ac frequenter Scriptura loquitur, in mente auditur, & recipitur, vnde eſt illud Matth. 13. *Qui habet aures audiendi audiat*, & Pſal. 94. & ad Hebr. 3. *Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra*, &c. & ita etiam in mente recipitur. Hæc autem maximè pertinent ad gratiæ auxilia, vt poſtea videbimus. Denique Scriptura docet, hæc gratiæ auxilia ſæpe donari; quamuis enim frequentius hoc dicatur indifferenter de donis gratiæ, nihilominus ſub illis coprehenduntur hæc auxilia, & interdũ de illis in ſpeciali eſt ſermo, vt cùm dicit

Sequitur ex dictis. Oſtenditur ex Script. quæ explicat hæc auxilia per verba ſignificantia actus vitales.

Ioan. 6 45. *Ibid.* 44.

2. *Timoth.* 1. *Hebr* 3 1. *Philip.* 3. 14. 2. *Pet.* 1. 1.

Matth 13 9 *Pſal.* 94 8. *Hebr* 3 7 & 13.

Dicuntur etiã à Scrip. donari.

Ioan. 1. 9.

dicitur Ioan. 1. *Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc modum.* nam illuminatio in eo, qui illuminatur recipitur, & per eam ad agnoſcendum iuuatur. Itẽ ſolet gratiæ auxilium ſignificari nomine *Spiritus*, qui ad bene operandum nobis datur, vnde & ſpiratio appellatur, iuxta illud, *Spiritus vbi vult ſpirat, & vocem eius audio*, Ioan. 3. vnde Paulus ad Eph. 1. orat. *vt Deus det vobis ſpiritum ſapientiæ, & reuelationis, in eius agnitione; illuminatos oculos cordis veſtri, vt ſciatis, quæ ſit ſpes vocationis eius*, &c. ſic etiam dicit 2. Timoth. 1. *Non dedit nobis ſpiritum timoris, ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis.*

Significantur nomine Spiritus. *Ioan. 3. 8. Epheſ. 1. 17. 2. Tim. 17.*

5. Probatur ex Cõciliis. *Mileuit. Idem.*

Præterea ex his, & ſimilibus locis ſumptæ ſunt plures Cõciliorũ locutiones, quibus gratiæ auxilia ſignificantur, vt dona creata nobis inhærentia. Sic Conciliũ Mil. can. 3. dixit, ſed etiam in adiutorium, vt non cõmittantur, & can. 4. tradit hoc adiutoriũ non conſiſtere in ſola reuelatione, ſed in aliquo alio dono, quod nobis præſtatur, vt quæ facienda cognouerimus, facere diligamus, atq; valeamus. Clariùs Conc. Arauſic. can. 4. dicit per S. Spiritus infuſionem, & operationem voluntatem noſtram à peccato purgari, atque ad id præparari, & can. 5. dicit fieri in nobis per gratiæ donum; & can. 6. de reliquis actibus ait, fieri per infuſionem, & inſpirationem Spiritus ſancti in nobis; ac denique idem non minus clarè ſumitur ex Concilio Trid. ſeſſ. 6. c. 5. vbi docet, initium iuſtificationis ſumi à præueniente gratia, quę ſine dubio eſt vnum ex diuinis auxiliis, quod declarat dicens, hoc eſt, ab eius vocatione, quam in homine recipi manifeſtum eſt, vnde ſtatim vocat eam excitantem gratiã, & tactum cordis qui in homine fit per Spiritus ſancti illuminationem, & inſpirationem, quæ omnia manifeſtè dicunt actus nobis inhærentes.

Arauſic. Idem. Trident. Idem.

Ineſficax aliorũ probatio ex eodem Concil.

Quod aliqui etiam colligunt ex eo quod ſubdit Concilium, neq; vt homo ipſe nihil omnino agat ſpirationem illam recipiens nam videtur his verbis expreſsè ſignificari illam ſpirationem in nobis recipi; ſed decepti ſunt in verbo *recipiendi.* nam ibi non ſignificat phyſicam receptionem, ſed liberum conſenſum, ſicut dicitur recipere fidem, qui vult credere. Conſentire ergo inſpirationi eſt recipere illã ſicut abiicere eam eſt illi diſſentire, vt in can. 4. idem Concilium explicauit, nam abiicere illam. ita, vt nos non excitet, ſępe non eſt in hominis libertate, ſicut non eſt in noſtra poteſtate, quin viſis tangamur; ex hac verò poteſtate recipiendi hoc modo, vel abiiciendi inſpirationẽ, optimè colligitur, illam eſſe aliquã cogitationem, vel motionẽ animi noſtri, ac ſubinde nobis inhærere. Addit denique ibi Concilium, gratiam adiuuantem, quæ etiam eſt aliquid diſtinctum ab ipſo Deo modo ſuprà declarato, & ideo ſi eſt internum adiutorium, non poteſt eſſe niſi in nobis: vnde in c. 16. Deum in homines iuſtificatos iugiter virtutem influere ait, quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit. Quam doctrinam can. 4. repetit, & in 5. addit liberum arbitrium moueri, & excitari per vocationem, quod ſine aliquo præuio dono inhærente ipſi libero arbitrio intelligi non poteſt.

Conſentire inſpirationi eſt recipere illam: vnde iuxta locutionem Trident. recipere non ſemper ſignificat phyſicã ſuſceptionem. *Idem. Idem.*

6. Probatur ratione.

Tandem addi poteſt ratio, quia auxilium gratiæ prębet voluntati, vel intellectui vires ad agendum, vel ipſammet actionem: ſed vtrumq; fit per aliquod nobis inhærẽs; quæ ratio ex principiis ſuperiùs poſitis eſt manifeſta. Vnde Pelagiani, vel eorum reliquiæ, aut alij hæretici, poſſunt à doctrina data diſſentire. Pelagius enim cùm omnes actus ad ſalutem vtiles fieri poſſe viribus naturæ diceret, conſequẽter vera auxilia gratię negauit, & licèt aliqua interdum admiſerit vt vtilia, ſeu ad faciliùs operandũ, ſolùm fuit per modum doctrinæ, & reuelationis ex parte obiecti, non per modum auxilij interni dãtis vires ad operandũ, & ex Auguſtino in lib. de gratia Chriſti in 3. Prolegomeno oſtendimus. Noui autem hæretici in contrario extremo, licèt hominẽ per ſe ipſum aliquid boni agere poſſe negent, ideò corruptionẽ humanæ naturæ exaggerant vt vera gratiæ auxilia negare, & totam gratiam in fauore extrinſeco ponere cogantur. Dicunt enim non poſſe ad iuſtitiam ſe diſponere, & quo magis ad hoc conatur, eo magis peccare, nec poſſe fructus veros iuſtitiæ facere, ſed in omnibus ſuis actibus peccare. Nullum ergo verum auxilium gratiæ in eorum ſententia nobis datur, ſed ſolus fauor, quò peccata propter fidem non imputantur; de ipſa verò fide quid ſenſerint, vel conſequenter loquendo ſentire potuerint, in ſuperiori l. c. 2. diximus, & ideo de his errorib⁹ nihil ampliùs dicere in præſẽti neceſſe eſt.

Hinc reiicitur Pelagianorũ error. *Auguſt.* Nouatorũ oppoſitum dogma.

Dico igitur primò, auxilium gratiæ in nobis eſſe qualitatem aliquam, vel actionem, ſeu motionem nobis diuinitus immiſſam.

Lib. 1 par. de gratia

Ad probandam hanc aſſertionẽ ſuppono, vt clarum, non poſſe auxilium gratiæ ad aliquod prædicamentũ præter qualitatem, vel actionem, ſub qua paſsionẽ ſemper includo, pertinere, quia oſtenſum eſt eſſe accidẽs, per quod à prædicamẽto ſubſtantię excluditur, & cũ ſit in ſuperioribus potẽtiis animę rationalis, conſtat eſſe accidens ſpirituale, per quod à quantitate, & cæteris imperfectis prædicamentis aliquod auxiliũ gratię poſsit dari etiã in phantaſia, vel appetitu ſenſitiuo, ac proinde materiale ſit, manifeſtũ eſt longè diſtare à quantitate: nã ad effectus longè diuerſos datur. Et eadem ratione non poteſt auxilium gratię in relatione aliqua poni, cùm relationis nec principia agendi, nec per ſe termini actionis, nec etiã actio per ſe tendens ad aliquam actionem eſſe poſsit, vt tanquam manifeſtum ſuppono. Relinquitur ergo vt ſolùm ad alterum ex illis duobus prædicamentis qualitatis, vel actionis poſsit auxilium gratiæ pertinere.

9. Diuiſio auxilij…

De illis verò duobus eſt nonnulla dubitatio, nam quidam diſtinguunt auxilium in habituale, & actuale, & dicunt auxilium habituale eſſe qualitatem, actuale verò non eſſe qualitatem, ſed motionem puram, ac in ſola actione, vel paſsione conſiſtere, & videtur fauere D. Thomas 1. 2. q. 100. art. 2. vbi in genere tractans de gratia, priùs concludit eſſe qualitatem, vel actionem, & poſtea diſtinguit gratiam in habitalem, & actualem, & habituale dicit eſſe qualitatem; actualem verò in prædicamento actionis reponi. Videtur intelligere ita eſſe actionem, vt nihil aliud ſit, neq; vllo modo ſit qualitas. nam ſi tantùm intellexiſſet, eſſe actionem, quia ſemper tale auxilium per actionem datur, & conſeruatur, nulla eſſet differentia à D. Thoma conſtituta inter habitualem, & actualem gratiam; quia etiam habitus non dabitur nobis ſine actione Dei ſupernaturali; & gratuita. Nobis verò in præſenti diſtinctio illa neceſſaria non eſt, quia in hac prima parte huius operis de ſola gratia actuali tractare propoſuimus. Vnde nomine auxilij, ſolum illud intelligimus, quod in actuali operatione conſiſtit vel ſolùm quandiu illa durat, in nobis permanet, quanquam ſuo modo poſsit etiam habitus vocari auxilium, quod ed ſolum modum loquendi ſpectat, vt in ſequentibus iterum dicam.

D. Thom.

Vberior explicatio & probatio aſſertionis quartæ.

De auxilio ergo gratiæ ſic ſumpto, dico non eſſe ſolam actionem, vel motionem, ſed etiam qualitatem, quamuis dependentem ab actuali vitæ operatione. Declaratur, & probatur; quia in primis neceſſarium eſt, vt auxilium gratiæ incipiat ab actione Dei in nobis, quia auxilium actuale conſiſtit in actuali mutatione interiùs in poten-

potentiis noſtris facta, vt ex ipſis terminis, & probationibus tertiæ concluſionis manifeſtum eſt: omnis autem actualis mutatio media actione incipit, quia progredi ab agente, & in ſubiecto recipi neceſſe eſt. Hæc autem actio neceſſe eſt vt habeat aliquem terminum, hoc enim eſt de ratione omnis actionis realis, vt ex Philoſophia, & Metaphyſica ſuppono, quia omnis actio eſt via quædam, & via ad aliquem terminum ducit, nec aliter concipi poteſt. Omnis ergo actio Dei in nobis habet pro termino aliquod gratiæ donum in nobis factum. Hic autem terminus ſecluſis habitibus triplex cogitari poteſt.

Actionis Dei in nobis triplex terminus cogitari poteſt.

10. Primò, quando vitalis, & libera operatio eſt proximus & immediatus terminus talis actionis, vt eſt actio illa, qua Deus nobis immediatè infundit voluntatem credendi, vel ipſummet actum credendi deliberatum, vel perfectum amorem ſui, aut contritionem, vel quemlibet alium ſimilem actum. Et tunc ſola Dei actio habet rationem auxilij: terminus autem eius per ſe non eſt auxilium, ſed effectus auxilij. Atque ita de hoc auxilio verè dicitur ſolùm conſtitui in prædicamento actionis. Probatur; quia auxilium dicit relationem ad eum, qui iuuatur, datur enim illi in ordine ad actionem eius, nimirum vt in illa per tale auxilium aliquo modo iuuetur. At verò in illo genere auxilij Deus per actionem ſuam non facit ſolus, ſed ſimul cum voluntate, vel intellectu hominis, à quibus neceſſe eſt vitales actus ſimul procedant. Ergo tale auxilium in illa actione Dei, vt actio eſt, verè, ac propriè conſiſtit. At verò terminus talis actionis, qui eſt actus vitalis perfectus, licèt verè ſit qualitas iuxta ſententiam à Theologis, & Philoſophis frequentiùs receptam, non datur, per ſe loquendo, propter aliam operationem, ſed proximè propter ſe ſuumque effectum formalem, remotè verò propter præmium, vel alios effectus ſupernaturales, & ideo non habet rationem auxilij, ſed cuiuſdam doni actualis gratiæ: ita enim vocantur hi actus à Patribus, dicentibus, tantum eſſe Dei erga homines bonitatem, vt eorum velit eſſe merita, quæ ſunt dona ſua: dixi autem ſæpè *per ſe loquendo*, quia interdum poteſt vnus actus ſupernaturalis ac liber, & perfectus multum iuuare ad alium efficiendum, & ſub eo fine, & intentione à Deo dari, vt actus fidei, vel orationis iuuet ad reſiſtendum Dæmoni, & diuinus amor ad implenda diuina præcepta, ſed hoc eſt ſecundarium, & quaſi acceſſorium his actibus, & ideò ſtrictè loquendo inter auxilia non computantur, ſed vt illi fiant cætera auxilia præſtantur.

1. Eſt terminus vitalis liber productus per actionē à ſe diſtinctam.

Actio productiua huius termini propriè eſt auxilium.

Terminus iſte licet ſit vera qualitas, non eſt auxiliū ſtrictè, ſed effectus auxilij.

Per accidēs tamen & ſecundario denominari poteſt auxilium quatenus ſubinde iuuat ad alium ſupernaturalem & liberum eliciendum.

11. Secundò poteſt actio, qua nobis Deus præbet auxilium, terminari proximè ad aliquem actum vitalem intellectus, aut voluntatis, non tamen liberum, nec perfectè humanum, ſed mouentem, vel operantem ad alliciendum conſenſum ſupernaturalem ac liberum, & huiuſmodi auxilium præter actionem Dei includit qualitatem quandam, quia, vt dixi, terminus intrinſecus illius actionis eſt actus vitalis: actus autem vitalis in ſuo eſſe perfecto qualitas eſt; & quamuis ſub vtraque ratione ſit verum auxilium, nihilominus in ordine ad actum liberum, propter quem datur, immediatius eſt auxilium, prout eſt quædam qualitas animam afficiens, & excitans, ſeu dans ei vires ad operandum. Ratio eſt, quia motio illa, vt eſt actio diuina proximè iuuat potentiam hominis ad eliciendum actum illum indeliberatum, & ibi ſiſtit, vt ſic dicam illud adiutorium quoad ſuum proximum, & per ſe influxum, & ideo non tam eſt auxilium per ſe ad actum virtutis intentum, quàm auxilium ad motum vitæ formaliter diſtinctum, qui ad actum moralem, & virtutis proximè iuuat: quia verò vitalis qualitas, quæ fit per illam actionem per ſe ipſam proximè iuuat ad vlteriorem actum ſupernaturalem, ideo etiam ipſa actio poteſt ſaltem remotè dici auxilium ad ipſum conſenſum. Hoc ergo genus auxilij in actione, & qualitate diuerſis rationibus conſiſtit. Et quia in re nunquam ſeparantur, nec diſtinguuntur, niſi ſicut res, & modus, ideo morali, & communi modo loquendi, totum illud vnum auxilium reputatur, quod poteſt dici veluti ex actione, & qualitate compoſitum.

Secundus terminus eſt actus vitalis intellectus, aut voluntatis non liber, per actionē à ſe diſtinctam productus.

Eſt vera qualitas.

Habet formaliter & proximè rationem auxilij, actio verò quaſi remotè.

Moraliter hic terminus cum actione quâ fit vnum auxilium reputatur.

12. Tertio modo poteſt intelligi Deus aliquid in potentia efficiendo, quod non ſit actus ſecundus, ſeu vitalis, ſed tantùm aliqua entitas per modum actus primi, non tamen permanentis in potentia non operante ſed durantis, ſolùm quandiu potentia operatur, vt in hoc ab omni qualitate, quæ per modum habitus nobis infunditur, diſtinguatur. Et hoc genus auxilij ponunt aliqui moderni Theologi, & vocant illud actuale, non quia ſit actus vitæ, ſed quia eſt quaſi tranſiens, vt ita diſtinguant illud ab habituali auxilio. Et conueniunt omnes, eſſe motionem, ſeu actionem Dei. Eſt autē magna controuerſia inter eos, an ſit qualitas necne: quidam enim eorum dicunt eſſe puram motionem, alij verò addunt etiam eſſe qualitatem quandam, ad quam illa motio, vel actio intrinſecè terminatur. Ego verò nullum tale auxilium internum potentijſque animæ inhærens præter actus vitales, & actiones eorum, nec alias qualitates per ſe infuſas agnoſco, niſi vel habitus, vel ſupernaturales actus vitales. quod in ſequentibus latè tractandum eſt in varijs locis & euaſionibus. Poſita verò illa ſententia multò probabilius eſt tale auxilium proximè conſiſtere in qualitate licèt præcedat actio, vel motio Dei, per quam talem actum infundit, vt in diſcurſu huius libri oſtendam.

Tertius terminus non vitalis per modū actus primi permanentis in potentia non operante vel quandiu illa operatur.

Admittitur à modernis Theologis.

Controuertitur ante eos an ſit qualitas necne.

Nullum tale datur auxilium.

13. Si ergo ſatis probata relinquitur aſſertio, ſimúlque declaratum eſt, quando actualia auxilia non ſolum actiones eſſe poſſunt, ſed etiam qualitates, nunquam eſſe poſſe actiones, vel motiones, quin per ea infundatur aliqua qualitas, quæ ſit etiam auxilium, vel vltimus actus, & terminus auxilij. Neque exiſtimo *D.* Thomam in ſenſu contrario huic doctrinæ locutum eſſe, ille enim de ſolis auxiliis non tractat, ſed ſimpliciter de gratia, & quando dixit actualem gratiam non eſſe qualitatem, non loquitur de auxilio gratiæ, nec de actione, vt actio eſt, ſed gratuito effectu, hoc eſt, de ipſomet actu vitali, vt eſt quidam motus animi perfectus, de quo negari non poteſt, quin ſit in re ipſa vera qualitas. Solùm ergo ad diſtinguendum illud actuale donum ab habituali, dixit Diuus Thomas non eſſe qualitatem, imitatus Ariſtotelem lib. 10. Ethic. cap. 3. dicentem operationem virtutis, & felicitatem non eſſe qualitatem, intelligit enim non eſſe qualitatem non puram, & ab actuali, & vitali efficientia hominis independentem, & ideo iſti actus, ne putarentur eſſe qualitates merè paſſibiles, ſeu receptibiles in ſubiectis, nomen operationum, ſeu actuum retinuerunt, quia ad ſuos formales effectus actualem influxum vitæ requirunt. In hoc ergo ſenſu D. Th. vt actum ab habitibus gratiæ diſtingueret, dixit actus non eſſe qualitates, quia in actuali motu conſiſtunt, ſine quo poſſunt habitus permanere.

Nunquam infunditur motio ſine qualitate, quæ ſit etiã auxilium vel terminus auxilij.

Mens D. Thomæ ſuprà num. 8.

Ariſtotel.

14. Vltimò dicendum eſt auxilium gratiæ non vnum tantùm, ſed multiplex eſſe. Hanc aſſertionem perfunctoriè attigimus in Prolegomeno primo, voces diuerſorum auxiliorum explicando: in diſcurſu autem huius libri res per illas ſignificatas explicaturi ſumus ad vnum, vel duas diuiſiones illas vocando. Poteſt

Aſſertio quinta. Auxilium gratię multiplex eſt. Primò, diuiditur in

enim

enim auxilium gratiæ primò diuiſi in auxilium, in intellectu, vel in voluntate receptum, quæ diuiſio generatim ſumpta nullâ indiget expoſitione, nam vnum in actibus, vel motionibus in voluntate receptis, aliud in illuſtratione intellectus conſiſtit. Secundò diuidi poteſt vtrumque auxilium in ſupernaturale quoad ſubſtantiam, vel quoad modum, quam diuiſionem in dicto Proleg. 1. ſufficienter pro loci opportunitate declaraui. Et ex dictis in duobus libris præcedentibus ex parte effectuum, ſeu terminorum amplius explicata eſt; nam auxilium in ſubſtantia ſupernaturali ad actus in ſe ſupernaturales neceſſarium eſt; illud verò datur ad actus ordinis naturalis, ſolum quoad modum ſupernaturale requiritur. Quomodo autem in ſeipſis hæc auxilia diſtinguantur, in cap. huius libri dicetur. Tertiò diuiditur auxilium gratiæ in excitans, & adiuuans, ad quæ membra reuocamus alia ſimilia, quæ à PP. traduntur, nimirum auxilij operantis, & cooperantis, præuenientis, comitantis, & ſubſequentis, ac denique, illud quod ſpecialiter dicitur dari per modum conuerſus, de quibus omnibus eo ordine, quo propoſita ſunt, in diſcurſu huius libri dicturi ſumus. Quartò diuiditur auxilium gratiæ in ſufficiens, & efficax, quæ membra in duobus libris ſequentibus declarabimus.

[Margin: ...i auxilium in intellectu, vel in voluntate receptum. — Secundò vtrumque ſubdiuiditur in ſupernaturale ſecundũ ſubſtantiam, vel quoad modum. — Tertiò, in auxilium excitans & adiuuans. — Quartò, in ſufficiens & efficax.]

Capvt II.

Vtrùm auxilium excitans ſit primum in ordine gratiæ ſanctificantis adultorum.

[Margin: 1. Suppoſitio 1. Hæc auxilia pertinẽt ad ſolos adultos.]

SVpponimus interna auxilia gratiæ propria eſſe adultorum & ratione vtentium, quia in operatione rationali aliquo modo conſiſtunt, & ad actus liberos efficiendos conferuntur; ideóque infantes ſicut ad liberè operandum, ratione vtendum apti non ſunt, ita neque auxiliorum gratiæ ſunt capaces; & ideo in hoc, & duobus ſequentibus libris, etiamſi interdum ſimpliciter de ſanctificatione loquamur, de ſola ſanctificatione adultorum ſemper intelligimus, quod ſemel admonuiſſe ſufficiet. Supponimus deinde dari vnum ex auxilis ſub illa generali voce, videlicet ſub ſanctificatione quod continetur ſub nomine vocationis, locis in prooemio huius libri allegatis, & Rom. 8. Marc. 2. & alibi ſæpe, & ſub nomine pulſus, Apocalypſ. 3. & ſub nomine locutionis ad cor, Oſe. & vox ipſa excitationis ſatis inſinuatur Dan. 13. ibi, ſuſcitauit Dominus ſpiritum Danielis pueri. Perinde etiam dictum eſt, ac ſi diceretur *excitauit*, & ità etiam dixit Petrus Ep. 2. cap. 3. *Veſtram excito in commotione ſinceram mentem.* Et Eccleſia frequenter publicè orat: Excita Domine corda noſtra, excita Domine tuorum fidelium voluntates, &c. & ex Conciliis, & PP. plura ſtatim afferemus Ratio autem potiſsimè petenda eſt fragilitate liberi arbitrij ad opera virtutis, & pietatis, nam inde oritur neceſsitas huius auxilij, quæ magis in ſequentibus declarabitur.

[Margin: Supp. 2. Datur aliquod auxilium quod à Script. vocatio, locutio, excitatio dicitur. Rom. 8. 30. Marc. 2. 17. Apoc. 3. 20. Oſe. 2. 24. Dan. 13. 45. 2. Pet. 3. 2.]

[Margin: 2. Supp. 3. Sanctificatio adulti plurium actuum ſucceſsionem includit.]

Tertiò ſupponimus ſanctificationem hominis adulti, vt complectitur non ſolum formæ ſanctificantis infuſionem, ſed diſpoſitiones etiam, quæ ad illam præcedunt, non vno momento, nec vno actu, ſed plurium ſucceſsione fieri, & ideo priuſquam quid ſit hoc auxilium declaremus, neceſſarium iudicamus exponere, an via generationis, iuſtificationis initium ab hac gratia ſumatur. Quod ſimili ferè modo quæri poteſt de quolibet opere pietatis, quod eſt primum in aliquo tempore, vel ſerie operationum, quando videlicet homo priùs de illo nihil cogitabat, & poſtea illud operatur; nam illa etiam mutatio non in momento fit, nec ſine ſucceſsione plurium actuum internorum, & ideo ibi etiam quæri poteſt, an gratiæ auxilium, quod ad tale opus datur, ab excitante incipiat.

[Margin: Status quæſtionis.]

[Margin: 3. Ratio dubitandi.]

Ratio dubitandi eſſe poteſt, quia gratia excitans in aliquo vitali actu conſiſtit, ſed prima gratia auxilians non poteſt eſſe actus vitalis; ergo gratia excitans non poteſt eſſe prima gratia auxilians. Maior ſupponitur tum ex communi ſententia, tum ex vi vocis, nam excitatio interna non fit ſine hominis attentione, & vigilia, & hæc non fit ſine actu vitæ. Minor probatur primò, quia gratia prima auxilians debet fieri in nobis à ſolo Deo: actus autem vitalis non fit in nobis à ſolo Deo, vt ſupponimus. Ergo actus vitalis non eſt prima gratia auxilians. Conſequentia eſt clara: & maior teſtimoniis, & rationibus oſtendi poteſt. Primum teſtimonium ſit illud Pſal. 120. *Auxilium meum à Domino, qui fecit cælum & terram,* quod additum videtur, vt intelligamus, ſicut ſolus Deus fecit cælum & terram, ita à ſolo Deo eſſe noſtrum auxilium, non à nobis, & ideo etiam non dixit, à Domino, & à me, quia ſolus Deus confert tale auxilium. Secundò, ex illo Apoc. 3. *Ecce ſto ad oſtium, & pulſo, ſi quis audierit vocem meam, &c.* Vbi duo diſtinguuntur, vnum eſt pulſare, quod eſt ſolius Dei, aliud eſt audire, quod eſt etiam ab homine: homo autem non excitatur donec audiat; ergo antequam excitetur, excipit etiam gratiam præuenientem, qua pulſatur. ergo datur gratia præueniens prior excitante. Tertiò probatur ex Concilio Arauſic. 2. can. 20. dicente: Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo; quod maximè dictum eſt à Concilio propter gratiam primam præuenientem, quâ homo à Deo mouetur, vt contra Semipelagianos doceat illam primam gratiam, quæ eſt initium ſalutis, non pendere à natura, ſed à ſolo Deo. Ergo illud primum auxilium ex mente Concilij, nullo modo fit ab homine, ac proinde non eſt actus vitalis, nec gratiam excitans.

[Margin: Primum Pſal. 120. — Secundum Apocalyp. — Tertium Concil. Arauſic.]

[Margin: 4. Ratione confirmatur.]

Præterea poteſt rationibus confirmari. Prima quia motus gratiæ excitantis, eſt in ſe ſupernaturalis, vt infrà oſtendemus: ergo non poteſt fieri à potentia naturali animæ, niſi conſtituta ſaltem primò natura, per aliquod principium ſupernaturale illi intrinſecum, & inhærens, vt per illud in actu primo conſtituatur. Ergo primum donum gratiæ actualis eſt infuſio illius principij gratuiti, quo intellectus, vel voluntas conſtituitur in actu primo ad efficiendum actum vitalem, ſupernaturalem etiam non liberum, & ita ſolus Deus efficit in nobis primam gratiam ſine nobis actiuè, ſed tantùm paſsiuè concurrentibus. Poſterior illatio data eſt. Prior autem probatur. Primò, quia actus ſecundus ſupponit eſſentialiter actum primum; ergo non poteſt naturalis potentia efficere actum ſupernaturalem, quoad ſubſtantiam, niſi priùs conſtituatur in actu primo etiam ſupernaturali, etiam ipſa vitalitas eſt ſupernaturalis. Ergo debet eſſe à principio intrinſeco ſupernaturali; ergo ante actum vitalem ſupernaturalem debet ſupponi alia prior gratia, quæ non ſit actus vitalis. Tertiò, quia aliàs primum initium noſtræ ſalutis non eſſet reducendum in ipſum Deum ſolum, ſed in Deum & naturam, quod nullus Theologus concedet; quia videtur ad Semipelagianiſmum accedere. Sequela probatur, quia actus vitalis excitantis gratiæ non pendet à ſolo

Deo,